

POLTAVA UNIVERSITY OF
ECONOMICS AND TRADE

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТАТЕЙ МАГІСТРІВ

Полтава
2022

УДК 339.1+640+664+37+657+005+004+80(062.552)

3-41

Друкується відповідно до Наказу по університету № 173-Н від 05 вересня 2022 р.

Редакційна колегія:

Головний редактор – **О. О. Нестуля**, д. і. н., професор, ректор Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» (ПУЕТ).

Заступник головного редактора – **Н. С. Педченко**, д. е. н., професор, перший проректор ПУЕТ.

Відповідальний секретар – **Н. І. Манжура**, завідувач науково-організаційного відділу ПУЕТ.

Відповідальні редактори:

О. В. Гасій, к. е. н., доцент, директор Навчально-наукового центру забезпечення якості вищої освіти ПУЕТ;

С. В. Гаркуша, д. т. н., професор, в. о. директора Навчально-наукового інституту міжнародної освіти ПУЕТ;

А. С. Ткаченко, к. т. н., доцент, директор Навчально-наукового інституту денної освіти ПУЕТ;

В. Л. Шимановська, директор Навчально-наукового інституту заочно-дистанційного навчання ПУЕТ;

Л. М. Діденко, в. о. директора Центру інформаційного забезпечення освітнього процесу ПУЕТ.

Члени редакційної колегії:

А. В. Артеменко, к. е. н., доцент, завідувач кафедри міжнародної економіки та міжнародних економічних відносин ПУЕТ;

Н. М. Бобух, д. філол. н., професор, завідувач кафедри української, іноземних мов та перекладу ПУЕТ;

В. Л. Іщенко, к. філол. н., доцент завідувач кафедри ділової іноземної мови ПУЕТ;

Т. В. Капліна, д. т. н., професор, завідувач кафедри готельно-ресторанної та курортної справи ПУЕТ;

Т. А. Костишина, д. е. н., професор, завідувач кафедри управління персоналом, економіки праці та економічної теорії ПУЕТ;

Ю. С. Матвієнко, к. п. н., проректор з науково-педагогічної роботи ПУЕТ;

А. І. Мілька, к. е. н., доцент, завідувач кафедри бухгалтерського обліку і аудиту ПУЕТ;

О. В. Ольховська, к. ф.-м. н., завідувач кафедри комп'ютерних наук та інформаційних технологій ПУЕТ;

І. М. Петренко, д. і. н., професор, завідувач кафедри педагогіки та суспільних наук ПУЕТ;

О. В. Яріш, к. е. н., доцент, завідувач кафедри фінансів та банківської справи ПУЕТ.

Збірник наукових статей магістрів. – Полтава : ПУЕТ, 3-41 2022. – 268 с.

ISBN 978-966-184-435-2

У збірнику представлено результати наукових досліджень магістрів спеціальностей: Готельно-ресторанна справа; Економіка; Комп'ютерні науки; Міжнародні економічні відносини; Облік і оподаткування; Освітні педагогічні науки; Філологія; Фінанси, банківська справа та страхування.

УДК 339.1+640+664+37+657+005+004+80(062.552)

Матеріали друкуються в авторській редакції мовами оригіналів.

За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідальні автори.

Розповсюдження та тиражування без офіційного дозволу ПУЕТ заборонено.

© Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і торгівлі», 2022

ISBN 978-966-184-435-2

Ракосій В. О., Стрілець В. Ю.

Застосування SWOT-аналізу для визначення
рівня конкурентоспроможності підприємства:
досвід компанії «Walmart Inc.» 122

Рубан Л. В., Флегантова А. Л.

Сутність поняття конкурентоспроможності
в умовах глобалізації..... 127

Цимбаленко В. А., Стрілець В. Ю.

Особливості міжнародної маркетингової
стратегії ТНК в сучасних умовах 131

Яременко А. І., Стрілець В. Ю.

Світові тренди прямого іноземного
інвестування: досвід для України 135

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ

Освітня програма «Облік і аудит»

Гурник В. Р., Мілька А. І.

Бухгалтерський облік як інформаційна система
податкових розрахунків з бюджетом..... 141

Довбенко О. Р., Мілька А. І.

Підходи науковців до визначення
поняття «Основні засоби» 144

Кожухар Р. Ю., Мілька А. І.

Економічна сутність і зміст категорії «Доходи» 149

Колесова О. І., Мілька А. І.

Економічна сутність нематеріальних активів для цілей
управління інноваційним розвитком підприємства 154

Різніченко Т. С., Мілька А. І.

Класифікація рівнів суттєвості при виконанні завдань
з аудиту виробничих запасів підприємства 161

4. Грінько А. П. Методологія та організація бухгалтерського обліку відтворення основного капіталу : дис. ... докт. екон. наук : 08.00.09. Харків, 2015. 432 с.
5. Ковальчук І. В. Економіка підприємства : навч. посіб. Київ : Знання, 2008. 679 с.
6. Завадський Й. С., Осовська Т. В., Юшкевич О. О. Економічний словник. Київ : Кондор, 2006. 356 с.
7. Неміш Ю. В. Поняття «основні засоби» у сучасних наукових дослідженнях. Аграрна економіка. 2012. Т. 5. № 3–4. С. 181–187.
8. Сук Л. К., Сук П. Л. Фінансовий облік : [навч. посіб.]. – 2-ге вид., перероб. і допов. Київ, 2012. 647 с.
9. Яловега Л. В. Облік витрат на ремонт та поліпшення основних засобів: бухгалтерський і податковий аспект [Електронний ресурс]. URL: <https://scholar.google.com.ua/scholar?oi=bibs&cluster=13945657585380833208&btnI=1&hl=uk>.

УДК 657

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ І ЗМІСТ КАТЕГОРІЇ «ДОХОДИ»

Кожухар Р. Ю., магістр спеціальності Облік і оподаткування освітня програма «Облік і аудит»

Мілька А. І., к. е. н., доцент, завідувач кафедри бухгалтерського обліку і аудиту

Анотація. Категорія доходу є однією з найскладніших в економічній науці. Вона була предметом широких дискусій серед представників різних економічних шкіл та напрямків. Однією з найбільш суперечливих вона залишається і на сьогодні, що обумовлює необхідність її поглиблення і уточнення.

Ключові слова: доходи, виручка, витрати, облік, прибуток.

Abstract. The category of income is one of the most difficult in economic science. It was the subject of extensive discussions among representatives of various economic schools and directions. It remains one of the most controversial even today, which necessitates its deepening and clarification.

Keywords: income, revenue, expenses, accounting, profit.

Постановка проблеми. Економічна категорія «дохід» протягом багатьох століть тісно пов'язана з такими термінами, як

«економічна діяльність» і «прибуток». У центрі уваги сучасних досліджень категорія «доходи» відзначалася поглиблення її теорії та методів формування, розподілу та використання доходів на рівні окремих суб'єктів господарювання. Проте вченими не сформовано єдиного погляду на економічну сутність категорії, визначення ознак формування доходу в процесі господарської діяльності, класифікацію доходів. Це потребує поглибленого теоретичного дослідження економічної природи категорії «дохід».

Аналіз основних досліджень і публікацій. Значні досягнення в розвитку теорії, методів і прикладних положень обліку доходів належать М. Бедринець, В. І. Бронська, Ф. Ф. Бутинець, С. Ф. Голов, Г. М. Давидов, А. Г. Загородній, Т. Г. Камінська, Л. В. Нападовська, М. С. Пушкар, В. В. Сопко, Н. М. Ткаченко та інші.

Формулювання мети. Метою статті є критичний огляд наукових праць вчених-економістів та, на цій основі, уточнення поняття «дохід». Зауважимо, що тлумачення категорії «дохід» у сучасній науковій літературі ґрунтується на двох принципових підходах, які визначають її широке та вузьке значення. У свою чергу, широке розуміння змісту цього поняття включає економічний та бухгалтерський підходи до його визначення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дохід – складна економічна категорія. Її дослідженням займались провідні іноземні вчені минулого, думки яких розвивають та вдосконалюють науковці сучасності.

У. Стаффорд, С. Фортрі, Т. Ман та інші меркантилісти були впевнені, що джерелом доходів країни є продаж товарів за кордон. Саме від рівня розвитку ремісничої промисловості залежить багатство країни. На думку Т. Мена, виробництво товарів, як для бізнесу, так і для країни в цілому, є більш прибутковою діяльністю, ніж просто видобуток сировини.

Фізіократи (Ф. Кене, П. С. Дюпон, А.-Р.-Ж. Тюрго) розглядали дохід як результат впливу матеріальних чинників (землі, води). Економісти наголошують на важливості праці аграріїв, результатом якої є чистий прибуток. Однак вони вважають, що

зменшення суми витрат при реалізації товарів позитивно впливає на зростання кількості проданих товарів. Тобто, людині не обов'язково працювати продуктивно, вона також повинна виконувати інші функції, щоб збільшити дохід організації. Класики економічної теорії (У. Петті, А. Сміт, Д. Рікардо та ін.) стверджують, що заробітна плата, земельна рента і дохід від капіталу є трьома факторами, які визначають не тільки вартість товарів, а й величину доходу. Будь-який інший дохід надходить з одного з вищезазначених джерел [1].

Представник неокласичного маржиналізму Марк Блауг аналізував «сутність доходу із позиції макроекономіки, еволюції продуктивних сил та застосування інноваційних підходів у процесі створення продукції. Фактично він відкинув класичну теорію заробітної плати, відсотка та ренти» [2–3].

Суттєвий внесок у теоретичні підходи щодо доходу здійснили представники неокласичної економічної теорії – Дж. Кларк, Ф. Хайєк, А. Пігу, Г. Хаберлер та ін. Зокрема «перший із згаданих наголошував, що кожному фактору відповідає як певна витратна, так і дохідна частина продукту. Також Дж. Кларк переконував, що дохід із кожного фактора пропорційний кількості тавартості граничного продукту» [1–4].

На основі неокласичної економічної теорії український вчений М. Туган-Барановський розробив соціальну теорію розподілу. Відповідно до неї, «отриманий у результаті використання праці робітників дохід – прибуток. А нетрудовий дохід у результаті використання властивостей землі – рента. За Туганом-Барановським, національний дохід збільшується, якщо працівники виконують свої обов'язки більш продуктивно, зокрема і при впровадженні у господарську діяльність підприємства досягнень НТП» [4].

Марксиста (К. Маркс, К. Каутський, Е. Бернштейн та ін.) розглядали доходи, виходячи із теорії трудової вартості, вважаючи дохід наслідком праці. Вони переконували, «що задля створення нової вартості потрібен лише один фактор – робоча сила. Натомість інші різновиди доходів – це наслідок того, що робітнику не було виплачено заробітну плату. Марксиста вважали

дохід від капіталу та землі прибутком. Тобто вони не приділяли вдосталь уваги витратам, а фактично ставили знак рівності між прибутком та доходами.

На складності економічної категорії доходу наголошував американець Ф. Х. Найт. Він зауважив, що проблематично відслідкувати зв'язки між факторами, які визначають певний рівень доходу» [1].

Маржиналісти (Е. Бем-Баверк, Дж. Хікс, В. Парето, І. Фішер та ін.) аналізували проблематику доходу не з боку пропозиції та витрат, а у контексті потреби споживачів у речі – попиту. Дохід «визначається не лише побажаннями підприємства, а й побажаннями покупця. Дж. Р. Хікс взагалі стверджував, що дати правильне визначення доходу настільки важко, що даного терміну краще взагалі уникати. Вчений переконував, що можна «жити відповідно до коштів», не даючи точного визначення доходу» [3].

Фундатор теорії недосконалої конкуренції Дж. Робінсон доволі вузько визначала поняття доходу. Під ним вона розуміла виручку від реалізації [1–2].

Дискусійним є трактування доходу і наразі. Існує значна кількість теорій і підходів сучасних науковців. Узагальнення даних підходів ми провели у табл. 1.

Таблиця 1 – Трактування сутності економічної категорії «доходи» вченими-науковцями (авторське узагальнення)

Автор/автори	Сутність економічної категорії «доходи»
Г. А. Оганян, В. О. Паламарчук, А. П. Румянцев	Загальна сума грошових коштів, отриманих особою за певний період часу (зазвичай рік): заробітна плата та інші трудові доходи, доходи від власності, включаючи ренту, відсотки, дивіденди, трансфертні платежі.
Є. П. Качан, Г. Т. Завіновська, В. Я. Брич, О. П. Дяків	Грошові кошти та матеріальні блага, отримані в натуральній формі протягом певного часу для підтримки фізичного, морального, економічного та інтелектуального стану людини

Автор/автори	Сутність економічної категорії «доходи»
М. Г. Куразов, Г. Ф. Горбей, Г. Д. Кулагіна, Б. Т. Рябушкін	Вираженні у грошовому і натуральному ресурси, які забезпечують особисті потреби, сплату податкових та інших х платежів, заощадження
П. В. Савченко, Ю. П. Кокіна	Сукупність надходжень у грошовій та натуральній формах за визначений проміжок часу, використовуваних фізичними особами з метою споживання і накопичення
К. І. Швабій	Всі надходження, що виникають на основі процесу ціноутворення, з урахуванням величини понесених затрат, потрібних для отримання цього доходу
І. В. Шевчук	Сукупний дохід, скоригований на суму податкових вилучень та зменшений на суму економічно обґрунтованого неоподаткованого мінімуму та інших пільг
С. В. Мочерний	Різниця між виручкою від реалізації продукції (робіт, послуг) і вартістю матеріальних витрат на виробництво та збут продукції
М. С. Пушкар	Потік грошових та інших надходжень за одиницю часу, що складається з таких по факторних елементів, як прибуток, заробітна плата, процент і рента
Л. В. Нападовська	Створений підприємством дохід, вираховується кількістю покупці, які спроможні заплатити за товари, які пропонує підприємство
В. А. Дерій	Категорія, яка визначає одержання підприємством певних активів (грошей, матеріальних ресурсів) чи зменшення сум зобов'язань, які спонукають до збільшення сум власного капіталу

Висновки. Узагальнивши основні підходи вітчизняних вчених, можна зробити висновок, що більшість науковців розуміють дохід як:

- результат діяльності підприємства за звітний період;
- виручку, отриману від продажу товарів, надання послуг чи виконання робіт;

- позитивний фінансовий результат діяльності;
- вираження доданої вартості;
- вартісну форму чистої продукції (заробітна плата і прибуток);
- різницю між виручкою від продажу та матеріальними витратами;
- позитивну різницю між вартістю готової продукції та понесеними витратами на її виготовлення;
- економічну вигоду;
- отримання коштів та іншого роду активів;
- компенсацію за впровадження інновацій, ризикову діяльність та підприємницьку ініціативу;
- збільшення власного капіталу.

Список використаних джерел

1. Базилевич В. Д. Економічна теорія: Політекономія : підручник. Київ : Знання, 2014. 710 с.
2. Коробкіна Н. Г. Теоретичні підходи до визначення доходу як економічної категорії та об'єкта оподаткування. Економічний вісник університету. 2014. Вип. 23 (1). С. 144–151.
3. Парнюк В. Визначення поняття «дохід» в економічній теорії. Економіка України. 2012. № 3. С. 36–48.
4. Фірко Н. Б. Економічна суть та класифікація доходів підприємства: теоретичний аспект. Вісник Львівської комерційної академії. Серія економічна. 2011. Вип. 35. С. 364–369.

УДК 657.1

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ ДЛЯ ЦІЛЕЙ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА

Колесова О. І., *магістр спеціальності Облік і оподаткування освітня програма «Облік і аудит»*

Мілька А. І., *к. е. н., доцент, завідувач кафедри бухгалтерського обліку і аудиту*

Анотація. Проаналізовано теоретичні підходи до трактування економічної сутності «нематеріальні активи» в фаховій літературі та нормативно-правових актах. Охарактеризовано сутнісні ознаки досліджуваного поняття з бухгалтерського,